

Sąvokos ir jų išaiškinimai

Apsauga – tinkamų priemonių panaudojimas, siekiant apsaugoti muziejines, kitas muziejuose saugomas vertybes ir jų skaitmenines kopijas nuo plėšimų, gaisrų bei stichinių nelaimių ir kitokių pakenkimų, galinčių atsirasti dėl tyčinės ar netyčinės žmonių veiklos, taip pat tinkamų sąlygų jiems saugoti, tirti ir eksponuoti sudarymas.

Apskaita – muziejinių vertybių įtraukimas į rašytinę arba kompiuterizuotą muziejinę apskaitą (LIMIS duomenų bazes), suteikiant joms muziejaus pirminės apskaitos ir rinkinio šifrus, individualius apskaitos numerius ir priskiriant jas atitinkamam rinkiniui bei fondui.

Apskaitos aktai – rašytinės ir (arba) kompiuterizuotos apskaitos dokumentai, kuriuose pateikiama informacija apie: į muziejų laikinai (trumpai ar ilgai) saugoti priimamas, muziejaus įsigyjamus (muziejui dovanojamas muziejaus perkamas ar kitais pagrindais į muziejaus fondus įtraukiamas muzealijas), kitoms įstaigoms ir institucijoms laikinai skolinamas ar neribotam laikui perduodamas, kitų juridinių ir fizinių asmenų muziejui grąžinamas grąžinamas muzealijas, jų judėjimą muziejaus viduje, į muziejų priimamas zoologines medžiagas. Šiuose aktuose nurodoma svarbiausia informacija apie muzealijas (jų pavadinimai, autoriai (jei yra), būklė, kaina, vertė (jei to reikia), apskaitos šifrai, numeriai (kai muzealijos yra įtrauktos į priimančio ar perduodančio juridinio ar fizinio asmens apskaitą), trumpi aprašai (kai to reikia). Muziejuose sudaromi ir muzealijų patikrinimo, įvertinimo, nurašymo, perkėlimo iš vieno rinkinio į kitą, perdavimo į kito juridinio asmens fondus, būklės įvertinimo, zoologinės medžiagos priėmimo, nurašymo, preparatų priėmimo į muziejaus fondus, muzealijų dingimo ir sužalojimo atvejams užfiksuoti bei kitai paskirčiai skirti aktai. Vykdamas kompiuterizuotą apskaitą LIMIS, muziejininkai, formuodami aktus, jems reikalingų aktų šablonus pasirenka iš šioje sistemoje suformuotų aktų, kuriuose aktų viršutinė dalyje yra pateikiamas muziejaus logotipas, pavadinimas, adresas, įmonės kodas, telefono ir fakso numeriai, el. pašto adresas, interneto svetainės adresas.

Atgaminimas – kūrinio, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objekto (viso arba dalies) tiesioginis ar netiesioginis, nuolatinis ar laikinas kopijų (kopijos) padarymas bet kuriuo būdu ir bet kuria forma, įskaitant elektroninę formą.

Atminties institucija – archyvas, biblioteka, muziejus ar kita institucija, kaupianti, sauganti, populiarinanti materialius ir nematerialius kultūros paveldo objektus, integruojanti informaciją apie juos bei kultūros paveldo objektuose užfiksuotą informaciją į nacionalinę ir tarptautinę kultūros paveldo erdvę, taip pat ir į virtualią (dažniausiai tai archyvai, bibliotekos, muziejai).

Atviroji prieiga (angl. *open acces*) – iniciatyva, suteikianti laisvą ir nemokamą prieigą prie informacijos.

Atvirojo kodo programa, arba atviroji programa (angl. *open source software*) – nemokamai ir visiems laisvai prieinama programinė įranga.

Audiovizualinio kūrinio gamintojas – fizinis arba juridinis asmuo, kurio iniciatyva ir atsakomybe sukuriama audiovizualinis kūrinys.

Audiovizualinis kūrinys – kinematografinis kūrinys ar kitas kinematografinėmis priemonėmis išreikštas kūrinys, sudarytas iš tarpusavyje susijusių vaizdų, perteikiančių judesį, lydimą arba nelydimą garso, įrašytas (užfiksuotas) materialioje vaizdo įrašymo laikmenoje.

Aukštesnio lygmens terminas, arba tėvinis terminas (angl. *broader term*, arba *parent*) – klasifikavimo sistemos terminas, kuriam hierarchiškai pavaldus vienas ar daugiau terminų.

Autentifikuotas naudotojas /vartotojas – prie informacinės sistemos, interneto viešosios prieigos, rinkmenų duomenų bazės prisijungęs užsiregistravęs vartotojas / naudotojas.

Autorių teisės (angl. *copyright*) – kūrinio autoriui, autorių turtinių teisių perėmėjui, savininkui įstatymais suteikiamos išskirtinės teisės į kūrinį ir jo panaudojimą. Autorių teisės apima kūrinio skelbimo, platinimo ir atlygio autoriui tvarką.

Autorių teisių subjektas – autorius, kitas fizinis arba juridinis asmuo, Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme nustatytais atvejais turintis išimtinės turtinės autorių teises, taip pat fizinis arba juridinis asmuo, kuriam perėjo išimtinės turtinės autorių teisės (autorių teisių perėmėjas).

Autorių teisių apsaugos ženklas, arba autoriaus teisių ženklas (angl. *copyright sign*) – ženklas ©. Šiuo ženklu dažniausiai nurodomas turtinių autorių teisių turėtojas.

BAVIC – projekto „Virtualios elektroninio paveldo informacinės sistemos (VEPIS) plėtra“, kuri vykdoma Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka ir partneriai, sukurtas Bendras asmenvardžių, vietovardžių ir istorinės chronologijos žodynas, nurodantis prasminius jame suvestų duomenų tarpusavio ryšius. Tezaure išskirtos 5 duomenų grupės: asmenvardžių, vietovardžių, kolektyvų, laikotarpių, temų tezauras. Jo paskirtis – integruotas Lietuvos paveldo skaitmeninimui aktualių dabarties ir istorinių chronologijos, geografijos ir biografinių duomenų pateikimas ir valdymas.

CMYK (angl. *cyan-magenta-yellow-black* arba liet. *ŽPGJ*) – spalvų modelis, kuriame visos spalvos gaunamos iš žydros, purpurinės, geltonos ir juodos spalvos.

Daugialypė terpė (angl. *multimedia*) – informacijos pateikimas jungiant tekstines, grafines, vaizdines ir garsines medijas.

Daugkartinio įrašymo kompaktinis diskas / kompaktinė plokštelė (CD-RW) – laikmena, į kurią įrašytus duomenis galima ištrinti ir į jų vietą įrašyti naujus.

Domenas – unikalus internetinio leidinio adresas.

Dovanojimo sutartis – priedas prie muzeologijų priėmimo į muziejaus fondus akto, kuriame nurodytos dovanojamų muzeologijų tolesnio naudojimo sąlygos ir tvarka.

DPI (angl. *dots per inch*) – taškų skaičius viename colyje.

Duomenys (angl. *data*) – informacija, kuri saugoma ir perduodama elektroniniu formatu.

Duomenų bazė (DB, angl. *data base*) – susistemintas ar metodiškai sutvarkytas kūrinių, duomenų arba kitokios medžiagos rinkinys, kuriuo galima individualiai naudotis elektroniniu būdu, išskyrus kompiuterių programas, naudojamas tokių duomenų bazėms kurti ar valdyti.

Dvimatis objektas (2D) – objektas, kurio duomenys yra išdėstyti plokštumoje, dviejų matmenų (dažniausiai ilgis ir plotis) erdvėje.

Muziejinė vertybė – muziejuje kaupiama, saugoma, apskaitoma, restauruojama, tiriamą, moksliniams tyrinėjimams skirtą, populiarinama muzealija (materialinė ar dvasinės kultūros vertybė bei gamtos objektas); į muziejaus apskaitą įtraukta vertybė, turinti šifrą ir individualų apskaitos numerį.

Muziejinių vertybių apskaitos knygos – į muziejaus rinkinius priimtų muzealijų registracijos knygos, kurios yra formuojamos vykdant rašytinę ir (arba) kompiuterizuotą apskaitą LIMIS. Atitinkamai pagal muziejuose susiklosčiusias muzealijų ir zoologinės medžiagos apskaitos tradicijas yra formuojamos, saugomos šios apskaitos knygos:

1. Į muziejaus pagrindinį rinkinį priimtų muziejinių vertybių apskaitos knyga (pagrindinio rinkinio pirminės apskaitos knyga);
2. Į muziejaus pagalbinį rinkinį priimtų muzealijų apskaitos knyga (pagalbinio rinkinio pirminės apskaitos knyga);
3. Į muziejaus pagrindinį ir pagalbinį rinkinį priimtų muzealijų apskaitos knyga (bendra pagrindinio pagalbinio rinkinio pirminės apskaitos knyga);
4. Pasiskolintų ilgai (daugiau negu metams laiko) muziejuje saugoti priimtų muzealijų apskaitos knyga;

5. Pasiskolintų trumpai (mažiau negu metams laiko) muziejuje saugoti priimtų muzealijų inventorinė apskaitos knyga;
6. Pasiskolintų ilgai ir trumpai muziejuje saugoti priimtų muzealijų inventorinė knyga;
7. Paskolintų ilgai (daugiau negu metams laiko) saugoti muzealijų apskaitos knyga;
8. Pasolintų trumpai (mažiau negu metams laiko) saugoti priimtų muzealijų inventorinė apskaitos knyga;
9. Paskolintų ilgai ir trumpai saugoti priimtų muzealijų inventorinė knyga;
10. Specializuotų muzealijų rinkinių (brangenybių arba ginklų, gamtos objektų) inventorinės apskaitos knygos.
11. Zoologinės medžiagos apskaitos knyga.

Muziejinių vertybių saugykla – speciali patalpa, skirta muziejinėms vertybėms saugoti.

Ekspozicija (paroda) – muzealijos, išdėstytos pagal tam tikrą sistemą (temą, laiko rodyklę ir kt.) muziejaus patalpose parodoms ir ekspozicijoms skirtose patalpose ar kitoje specialiai įrengtoje erdvėje.

Elektroninė paslauga – nuotoliniu būdu, pasinaudojant informacinių ir ryšių technologijų kanalais bei priemonėmis visuomenei teikiama viešoji ar administracinė paslauga, kuri apima veiksmų seką nuo paslaugos inicijavimo momento iki siekiamo paslaugos rezultato suteikimo.

„Europeana“ – ES skaitmeninė kultūros paveldo platforma / skaitmeninė biblioteka, kurios viešojoje interneto prieigoje (portale www.europeana.eu) kartu su kita informacija pateikiami duomenys apie Europos atminties ir kitų institucijų skaitmenintus kultūros paveldo objektus.

„Facebook“ – socialinis tinklas, į kurį prisiregistravę naudotojai gali įkelti informaciją, ją dalintis su kitais ir peržiūrėti kitų pateiktą informaciją.

Failas (angl. *file*) / **rinkmena** – skaitmeninis dokumentas arba skaitmeninė byla.

Failo formatas / rinkmenos formatas – faile laikomų duomenų apipavidalinimo būdas, priklausantis nuo failo tipo.

Fotografijos kūrinys – vaizdas, užfiksuotas šviesos ar bet kokio kito spinduliavimo būdu ant šviesai jautraus paviršiaus ir nepaisant fiksavimo technologijos (cheminės, elektroninės ar kitokios) pasižymintis kompozicijos, objektų parinkimo ar jų fiksavimo originalumu. Atskiras audiovizualinio kūrinio kadras nėra fotografijos kūrinys, o tik to kūrinio dalis.

GIF formatas (angl. *graphic interchange format file*) – taškinės grafikos (vaizdo, sudaryto iš taškų) failo formatas, plačiai naudojamas internete.

Gretutinių teisių objektas – tiek tiesioginis (gyvas atlikimas), tiek į garso ar audiovizualinę laikmeną įrašytas kūrinio atlikimas, fonograma, audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmasis įrašas, transliuojančiosios organizacijos radijo ir (ar) televizijos transliacija.

Gretutinių teisių subjektas – atlikėjas, fonogramos gamintojas, transliuojančioji organizacija, audiovizualinio kūrinio (filmo) pirmojo įrašo gamintojas, kitas fizinis arba juridinis asmuo, šio įstatymo nustatytais atvejais turintis išimtinės gretutines teises, taip pat fizinis arba juridinis asmuo, kuriam perėjo išimtinės gretutinės teisės (gretutinių teisių perėmėjas).

Hierarchiniai ryšiai – ryšiai tarp tezauro aukštesnio lygmens termino, žyminio visumą, ir žemesnio lygmens termino, žyminio visumos dalį.

Ilgalaikis saugojimas (pasiskolinimas) – muziejinių vertybių priėmimas į muziejų saugoti ar eksponuoti ilgesniam kaip vienerių metų laikotarpiui ir jų duomenų įrašymas į ilgalaikio saugojimo rašytinę arba kompiuterizuotą apskaitą, suteikiant laikiną muziejaus (rinkinio) šifrą ir numerį.

Informacija apie teisių valdymą – bet kokia autorių teisių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių subjektų teikiama informacija, pagal kurią identifikuojamas kūrinys, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objektas, šių teisių subjektai, arba informacija apie kūrinio, gretutinių ar *sui generis* teisių

objekto naudojimo nuostatas ir sąlygas, taip pat bet kokius numerius, grafinius žymenis ar kodus, žyminčius tokią informaciją.

Informacinis laukas – vieta kompiuterio ekrane, kurioje įrašoma arba peržiūrima informacija.

Internetas – pasaulinis kompiuterių tinklas, jungiantis daugybę kitų tinklų ir veikiantis TCP/IP protokolo pagrindu.

Interneto portalas – interneto svetainė, kuri teikia vartotojui įvairias paslaugas ir informaciją. Interneto portalu taip pat vadinamas tinklalapio puslapis (internetų svetainė), kuriame vienu formatu pateikiama informacija iš įvairių šaltinių (tokie internetų portalai vadinami ir navigacinėmis svetainėmis).

Išorinis diskas – didelės talpos duomenų laikmena, jungiama prie kompiuterio per universaliąją jungtį.

Iš prigimties skaitmeninis objektas – skaitmeninis objektas, neturintis atitikmenų jokioje kitoje erdvėje.

Išvestinis skaitmeninis vaizdo įrašas – koreguotas, glaudintas originalus skaitmeninis vaizdo įrašas, skirtas saugojimui, archyvavimui arba sklaidai (atsisiųsti arba perklausyti).

Išvestinis skaitmeninis vaizdas – koregavimo būdu iš originalaus skaitmeninio vaizdo sukuriama skaitmeninis vaizdas, labiausiai atitinkantis skaitmeninio objektų originalų vaizdą ir skirtas saugojimui, archyvavimui arba sklaidai.

„YouTube“ – socialinis tinklas, kuriame užsiregistravę naudotojai gali įkelti vaizdo, vaizdo-garso įrašus, jais dalintis su kitais ir peržiūrėti portale pateiktą informaciją.

JPEG formatas, arba **JPG formatas** (angl. *format JPEG; format JPG*) – glaudintų skaitmeninių vaizdų formatas.

Klasifikatorius – terminų, suskirstytų į grupes pagal tam tikrus požymius, sąrašas.

Kompiuterizuota apskaita – objektų įtraukimas į apskaitą, apskaitos dokumentų formavimas, spausdinimas ir tvirtinimas dirbant su LIMIS.

Kompaktinis diskas / plokštelė (CD) – skaitmeninių duomenų laikmena.

Kompresija – duomenų dydžio sumažinimas vaizdo, garso, vaizdo ir garso bei kt. įrašuose, siekiant kad duomenys užimtų mažiau vietos kompiuterio atmintyje ir jų persiuntimas būtų spartesnis.

Konservavimas – tyrimais pagrįsti veiksmai, kurių tikslas – sustabdyti naikinantį ar žalingą poveikį kilnojamajai kultūros vertybei ir sutvirtinti autentiškumo požymius, apsaugoti kilnojamąją kultūros vertybę nuo savaiminio gedimo

Kultūros paveldo objektas – kilnojamoji kultūros vertybė; kultūros objektas, nurodytas Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 3 straipsnyje; Kultūros vertybių registre registruota nekilnojamoji kultūros vertybė; Kultūros vertybių registre registruotos nekilnojamosios kultūros vertybės vertingoji savybė; kultūros paveldo statinys (vertingųjų savybių turintis pastatas, jo dalis, inžinerinis statinys ar jo išlikusi dalis, monumentalus nekilnojamas dailės kūrinys); vertingųjų savybių požymių turintis objektas; koplytėlė, koplytstulpis, stogastulpis, monumentalusis kryžius, memorialinis statinys ir kitas dailės kūrinys, tiesiogiai susijęs su jo užimama ir naudoti reikalinga teritorija.

Kūrybinių bendrijų licencijos (angl. *Creative Commons licences*, arba *CC licences*) – standartizuotos licencijos, apibrėžiančios teisinį skaitmeninių objektų naudojimą.

Laikmena – įtaisas / įrenginys skaitmeniniams duomenims laikyti.

Lietuvos muziejų informacijos, skaitmeninimo ir LIMIS centras (LM ISC LIMIS / LIMIS centras) – Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus filialas, kurio misija – organizuoti ir koordinuoti kultūros paveldo skaitmeninimo veiklas Lietuvos muziejuose, administruoti, plėtoti, modernizuoti Lietuvos integralią muziejų informacinę sistemą (LIMIS) bei vykdyti nacionalinio muziejų skaitmeninimo kompetencijos centro funkcijas.

Lietuvos integrali muziejų informacinė sistema (LIMIS) – valstybinė informacinė sistema, sudaranti galimybę kaupti, saugoti skaitmeninius duomenis apie muziejų ir kitų juridinių ir fizinių asmenų kaupiamus ir saugomus kultūros paveldo objektus, analizuoti šiuos duomenis, sklaidai skirtą skaitmeninį turinį viešinti ir integruoti į nacionalinę bei tarptautinę kultūros paveldo virtualią erdvę, teikti visuomenei elektronines paslaugas. LIMIS valdytojas ir tvarkytojas yra Lietuvos nacionalinis dailės muziejus (LNDM), duometų teikėjai – juridiniai ir fiziniai asmenys, sudarę sutartis su LNDM dėl darbo su LIMIS ir įtraukti į LIMIS duomenų tvarkytojų sąrašus, kuriuos įsakymu tvirtina LNDM generalinis direktorius.

LIMIS alternatyvusis posistemis – sudedamoji LIMIS-C posistemo dalis, sudaranti galimybę duomenų teikėjams dirbti su LIMIS, prisijungus prie jos interneto naršykle.

LIMIS išorinis naudotojas – fizinis ar juridinis asmuo, naudojantis LIMIS savo reikmėms, tačiau nesusijęs su LIMIS valdymu, tvarkymu, duomenų teikimu.

LIMIS-C posistemis – centrinis LIMIS posistemis, skirtas skaitmeniniam turiniui kaupti, archyvuoti, saugoti, sklaidai skirtus duomenis teikti į LIMIS-K posistemį.

LIMIS techninis administratorius – darbuotojas, prižiūrintis informacinę sistemą, jos infrastruktūrą, tvarkantis duomenų bazės turinį, suteikiantis prieigos teises prie duomenų, užtikrinantis jos veikimą ir elektroninės informacijos saugą.

LIMIS-K posistemis – sklaidai skirtų duomenų integravimui į nacionalinę ir tarptautinę kultūros paveldo erdvę bei el. paslaugų teikimui skirtas posistemis.

LIMIS-M posistemis – LIMIS posistemis, skirtas darbui su LIMIS, prisijungus prie muziejuose įdiegtų tarnybinių stočių. Duomenų apsikeitimas tarp LIMIS-M ir LIMIS-C DB sukauptų duomenų vyksta duomenų sinchronizacijos metu.

LIMIS naudotojai / duomenų teikėjai – pagal darbo sutartis LIMIS duomenų tvarkytojų įstaigose dirbantys asmenys bei kiti sutartis dėl darbo su LIMIS pasirašę fiziniai asmenys, kuriems suteikta teisė prisijungti prie LIMIS ir naudotis LIMIS ištekliais nustatytais funkcijoms atlikti bei teikiantys duomenis į LIMIS duomenų bazes.

Metaduomenys (angl. *metadata*) – skaitmeniniai, struktūrizuoti objektą apibūdinantys duomenys.

Miniatiūra (angl. *thumbnail image*) – mažas, žemos skiriamosios gebos skaitmeninis vaizdas, dažnai susietas su aukštos skiriamosios gebos tuo pačiu skaitmeniniu vaizdu; paveikslo arba elektroninio puslapio varianto sumažinta versija, naudojama daugelio paveikslų, elektroninių puslapių peržiūrai ir parinkimui paspartinti.

Mobilioji programėlė / mobilioji aplikacija (angl. *mobile application*) – mobiliuosiuose įrenginiuose naudoti skirta kompiuterinė programa, kuri vienu metu yra turinys, formatas bei peržiūros programa.

Muzealija – muziejuje saugomos muziejinės ir kitos vertybės.

Muziejaus rinkiniai – muziejuje kaupiamos, saugomos ir į muziejaus rašytinę ir (arba) kompiuterinę apskaitą įtrauktos muziejinės vertybės (muzealijos), pagal savo požymius skirstomos į rinkinius ir kolekcijas.

Muziejaus rinkinių vertybės – muziejaus rinkinius sudarančios, į muziejaus rinkinius įtrauktos muziejinės vertybės, kurios gali būti nuolat saugomos muziejuje, perduotos saugoti kitoms įstaigoms ir institucijoms, eksponuojamos specialiai tam įrengtose patalpose, skaitmeninamos ir populiarinamos visuomenėje, tam naudojant tiek tradicines, tiek ir naujausių informacinių technologijų teikiamas galimybes.

Muziejinė vertybė (muzealija) – archeologiniu, istoriniu, meniniu, etniniu, religiniu, mokslo, memorialiniu arba kitokiu kultūros požyriu vertingas daiktas, kaupiamas, saugomas, tiriamas, eksponuojamas muziejuje ir populiarinamas ar paskolintas laikinai saugoti ir populiarinti kitai institucijai.

Muziejų vertybių (muzealijų) aprašymas rašytinės ir kompiuterizuotos apskaitos dokumentuose – objektus identifikuojančios informacijos pateikimas, sudarant galimybę juos lengvai rasti muziejaus rinkiniuose ir kolekcijose bei vykdant jų paiešką kompiuterizuotos apskaitos duomenų bazėje.

Muziejininkas – muziejaus darbuotojas, atliekantis funkcijas, susijusias su materialinių ir dvasinių kultūros vertybių bei gamtos objektų kaupimu, apskaita, saugojimu, restauravimu, tyrimu, eksponavimu bei šių vertybių ir muziejaus veiklos populiarinimu.

Muziejus – juridinis asmuo, veikiantis kaip biudžetinė, viešoji įstaiga ar kitos teisinės formos juridinis asmuo, įsteigtas įstatymų nustatyta tvarka, kurio svarbiausia veikla yra kaupti, saugoti, restauruoti, tirti, eksponuoti bei populiarinti materialines ir dvasines kultūros vertybes bei gamtos objektus.

Nacionalinis skaitmeninimo kompetencijos centras – kultūros paveldo skaitmeninimo veiklas organizuojanti, koordinuojanti ir skaitmeninimo paslaugas teikianti atminties institucija. Lietuvoje tokį statusą turi Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka (bibliotekų sritis), Lietuvos nacionalinis dailės muziejus (muziejų sritis), Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba (archyvų sritis), Lietuvos centrinis valstybės archyvas (audiovizualinio paveldo kaupimo, išsaugojimo ir sklaidos sritis).

Naršyklė (angl. *browser*) – elektroninės informacijos paieškai internete ir internetinių leidinių peržiūrai skirta programa.

Naudotojo sąsaja / vartotojo sąsaja (angl. *user interface*) – techninių ir programinių priemonių visuma (klaviatūra, pelė, operacinės sistemos komandos, grafiniai dialogo langai, piktogramos, meniu sąrašai ir kt.), kompiuterio naudotojui sudaranti patogias sąlygas valdyti operacinę sistemą ir taikomąsias programas.

Naudotojo vardas / vartotojo vardas (angl. *user name* arba *login name*) – unikalus vardas (kartais – el. pašto adresas), kurį naudotojas gauna užsiregistruodamas informacinėje sistemoje arba kitoje programoje.

Nenustatytų teisių turėtojų kūrinys / „kūrinys našlaitis“ – kūrinys, kurio autorius ar autorių turtinių teisių turėtojas nėra žinomas arba jo nėra galimybės rasti.

Originalus skaitmeninis garso įrašas – neapdorotas, neglaudintas skaitmeninis garso įrašas, perkeltas iš garsų įrašančio įrenginio ar laikmenos.

Originalus skaitmeninis vaizdo įrašas – neapdorotas, neglaudintas skaitmeninis vaizdo įrašas, perkeltas iš vaizdų įrašančio įrenginio ar laikmenos.

Originalus skaitmeninis vaizdas – pirminis skaitmeninis vaizdas, sukuriamas skenuojant arba fotografuojant realybėje egzistuojantį objektą.

Pagalbinis rinkinys – į muziejaus rašytinę ir (arba) kompiuterinę apskaitą įtrauktos muziejaus rinkinius ir kolekcijas sudarančios, nedidelę išliekamąją vertę turinčios, edukacijai ir kitoms muziejaus reikmėms naudojamos muziejines vertybės, kurias galima nurašyti muziejaus direktoriui priėmus atitinkamą įsakymą.

Pagrindinis terminas / deskriptorius – klasifikavimo sistemos terminas, skirtas konkrečiai sąvokai apibūdinti ir žymėti.

Pagrindinis rinkinys – į muziejaus rašytinę ir (arba) kompiuterinę apskaitą įtrauktos muziejaus rinkinius ir kolekcijas sudarančios, didelę išliekamąją vertę turinčios muziejinės vertybės, kurias galima nurašyti tik gavus Kultūros ministerijos leidimą.

Paieška – informacijos ieškojimas duomenų bazėje, internete ir kitur.

Pakartotinis skaitmeninio turinio naudojimas – skaitmeninio turinio naudojimas komerciniais ir nekomerciniais tikslais, siekiant sukurti pridėtinę vertę.

Papildoma informacija – informacija apie eksponatus, papildanti ar patikslinanti patvirtintuose

apskaitos dokumentuose pateiktą informaciją ir neprieštaraujanti jai savo turiniu.

„Photoshop“ – vaizdų apdorojimo programa, sukurta programinės įrangos gamintojo „Adobe“.

Pirkimo sutartis – priedas prie muzeologijų priėmimo į muziejaus fondus akto, kuriame nurodytos perkamų muzeologijų tolesnio naudojimo sąlygos ir tvarka.

Pirminė muziejinių vertybių ir (arba) eksponatų apskaita – į muziejaus apskaitą (rašytinę arba kompiuterinę) įtraukiamų ilgai arba trumpai saugoti eksponatų arba kitų muziejinių vertybių apskaita, suteikiant joms apskaitos knygų šifrus ir (arba) individualius apskaitos numerius.

Programinė įranga (angl. *software*) – programų, naudojamų kompiuterinei techninei įrangai valdyti ir jose esantiems duomenims apdoroti, visuma.

Protokolas – taisyklių ir susitarimų rinkinys, apibrėžiantis ryšio ir duomenų perdavimo formatus bei procedūras tarp dviejų ar daugiau kompiuterinės techninės įrangos ir kitų įrenginių (pvz., FTP, HTTP, IMAP, IP, TCP/IP ir kt.).

Pikselis – mažiausias skaitmeninio vaizdo elementas (taškas).

Rašytinė apskaita – eksponatų įtraukimas į muziejaus apskaitą, apskaitos dokumentų formavimas rankraštine forma.

RAW formatas (angl. *RAW format*) – programine įranga neapdorotas failo formatas, suformuojamas pažangių skaitmeninių fotoaparatus (RAW – geresnės kokybės formatas negu JPEG ar TIFF).

Regioninis skaitmeninio kompetencijos centras – institucija, organizuojanti ir koordinuojanti skaitmeninio veiklas bei teikianti skaitmeninio paslaugas Lietuvos regionuose veikiančioms jai priskirtos srities atminties institucijoms, kitiems juridiniams ir fiziniams asmenims. Lietuvos muziejų regioniniai skaitmeninio kompetencijos centrai yra Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus, Lietuvos jūrų muziejus ir Šiaulių „Aušros“ muziejus.

Restauratorius – asmuo, Lietuvos Respublikoje arba užsienyje įgijęs restauratoriaus profesinę kvalifikaciją, turintis teisės aktų nustatyta tvarka pripažintą restauratoriaus kvalifikaciją ir vykdamas restauravimo darbus.

Restauravimas – tyrimais pagrįsti veiksmai, kurių tikslas – atskleisti kultūrinę vertę pašalinant pažeidimus, gedimus, užkonservuojant ir atkuriant trūkstamas dalis.

RGB (angl. *red-green-blue* (RGB) arba **RŽM** – spalvų modelis, kuriame visos spalvos suformuojamos iš trijų pagrindinių spalvų – raudonos, žalios ir mėlynos.

Rinkinio saugotojas (mokslinis kuratorius, techninis kuratorius, rinkinio ekspertas-tyrėjas, tyrėjas-rinkinio kuratorius ir kt.) – muziejaus darbuotojas, kuriam patikėta saugoti, tyrinėti, inventorizuoti ir populiarinti jo materialinei atsakomybei priskirtus eksponatus.

Rinkinys – bendrais požymiais susietos ir susistemintos muziejinės vertybės.

QR kodas (angl. *quick response code*) – greito atsako arba greito reagavimo kodas, kurio paskirtis perduoti informaciją apie objektą į mobilųjį įrenginį (išmanųjį telefoną, planšetinį kompiuterį, kt.). Kode gali būti tekstinė, vaizdinė informacija, nuoroda į interneto puslapį, el. pašto pranešimai ir kt. Norint nuskaityti QR kodą, mobiliajame įrenginyje turi būti įdiegta QR kodų skenavimo programėlė ir veikti interneto ryšys.

Saugos įgaliotinis – darbuotojas, koordinuojantis ir prižiūrintis duomenų ir informacijos saugos politikos įgyvendinimą informacinėje sistemoje.

Serveris – specialios paskirties kompiuteris ar programa, skirta kitiems kompiuteriams aptarnauti.

Skaitmeninė byla – skaitmeninis vaizdas, vaizdo įrašas, garso įrašas, vaizdo ir garso įrašas, trimatis vaizdas (3D) ir kiti skaitmeniniai failai / skaitmeninis failas, sukurtas dirbtinėje skaitmeninėje aplinkoje ir neturinti atitikmenų analoginėje aplinkoje. Skaitmeninių bylų pavyzdžiai gali būti virtualios realybės dokumentai, skaitmeninės nuotraukos, vaizdo įrašai, dirbtiniai pasauliai ir kt. skaitmeniniai objektai

Skaitmeninė nuotrauka – skaitmeninis vaizdas, sukuriamas skenavimo ar fotografavimo būdu ir kurį elektroniniai jutikliai į laikmeną gali įrašyti skaitmeniniu pavidalu. Skaitmeninis vaizdas gali būti apdorojamas kompiuterinės grafikos priemonėmis, rodomas ekrane, naudojamas spaudoje ir kt. reikmėms.

Skaitmeninė kolekcija – organizuotas skaitmeninio turinio rinkinys, informacinių technologijų priemonėmis užtikrinantis skaitmeninio turinio saugojimą ir prieigą prie jo.

Skaitmeninis garso įrašas, skirtas sklaidai / išvestinis skaitmeninis garso įrašas – iš originalaus skaitmeninio garso įrašo koreguojant, glaudinant padarytas skaitmeninis garso įrašas, skirtas įrašui atsisiųsti iš interneto ar jį perklausyti.

Skaitmeninis fotoaparatas – fotoaparatas, kuriame nėra fotojuostos, o vaizdas įrašomas kaip skaitmeninis objektas į fotoaparate esančią atminties kortelę. Iš jos skaitmeninis vaizdas gali būti perkeltas į kompiuterį.

Skaitmeninis objektas – iš prigimties skaitmeninis objektas; skaitmeninant tikrovėje egzistuojantį objektą sukurta jo skaitmeninė kopija; metaduomenys apie objektą; **skaitmeninė byla**, skaitmeninimo būdu į dirbtinę aplinką perkėlus realybės duomenis. Skaitmenintų eksponatų pavyzdžiai gali būti skaitmenintų objektų skaitmeninės fotografijos, vaizdo, garso įrašai ir kt.

Skaitmeninis turinys – iš prigimties skaitmeninis arba skaitmeninimo proceso metu sukurtų tikrovėje egzistuojančių objektų skaitmeninių kopijų bei informacinių technologijų priemonėmis sukurtų objektus aprašančių metaduomenų visuma.

Skaitmenintas objektas – nuskenuotas, nufotografuotas, arba kitais būdais skaitmenintas, informacinėje sistemoje struktūrizuotai aprašytas objektas, kurio metaduomenys informacinėje sistemoje susieti su jį identifikuojančia (-iomis), kopijavimo būdu sukurta (-omis) skaitmenine (-ėmis) byla (-omis), o sklaidai skirta informacija paviešinta.

Skaitmeninis vaizdo diskas (DVD) – laikmena, skirta didelės talpos skaitmeninei informacijai įrašyti ir saugoti.

Skaitmeninis vandenženklis – neryškus tekstas arba grafika, vaizduojamas skaitmeninio vaizdo ar kito skaitmeninio dokumento fone (antrajame plane), primenantis vandenženklį popieriuje ir skirtas papildomai informacijai pateikti.

Skaitmeninimas – procesas, kurio metu, naudojant techninę ir programinę įrangą, sukuriama objektų skaitmeninės kopijos, metaduomenys.

Skaitmeninių bylų saugojimas – tinkamos aplinkos skaitmeninėms byloms saugomųjų specialiai tam skirtose laikmenose, šių bylų tikrinimas ir perrašymas į kitas laikmenas nustatytu periodiškumu.

Skeneris – įrenginys, kuriuo skenavimo būdu sukurama objekto skaitmeninė kopija.

Skiriamoji geba (angl. *resolution*) – vaizdo taškų (pikselių) skaičius, tenkantis vienam coliui.

Slaptažodis (angl. *password*) – ženklų seka vartotojui atpažinti ir prieigai prie kompiuterizuotos sistemos, duomenų bazės suteikti.

Spalvų kalibratorius – įrenginys, skirtas monitoriaus spalvoms suderinti.

Spalvų korekcija – skaitmeninio vaizdo spalvų koregavimas vaizdų redagavimo arba skenerio programine įranga.

Standartas – dokumentas, nustatantis vienodas taisykles, reikalavimus, bendruosius principus tam tikrai veiklai ar objektams.

Šalutinis terminas / ne deskriptorius – terminas, perteikiantis tą pačią sąvoką kaip ir pagrindinis terminas, bet į klasifikavimo sistemą įtrauktas ne konkrečiai sąvokai, o pagrindinio termino sinonimams, tos pačios arba labai artimos reikšmės terminams žymėti.

Tapatybę patvirtinęs vartotojas – vartotojas, registracijos metu patvirtinęs savo tapatybę VIISP priemonių pagalba.

TCP/IP protokolas – pagrindinių interneto protokolų rinkinys, reglamentuojantis duomenų persiuntimą tarp įvairių tipų kompiuterių ir operacinių sistemų.

Techninė kompiuterių įranga (angl. *hardware*) – kompiuterių technikos fizinių priemonių visuma, apimanti mechanines, elektronines, magnetines, elektrines priemones.

Tezaurus – klasifikavimo sistema; bendrasis ar kurios nors srities kontroliuojamas žodynas, duomenų organizavimo ir paieškos priemonė, kurioje žodžiai sugrupuoti į tam tikras grupes ir nurodyti jų tarpusavio ryšiai.

TIFF formatas (angl. *tagged image file format*) – skaitmeninis grafinės informacijos laikymo formatas, skirtas dideliems aukštos skiriamosios gebos skaitmeniniams vaizdams.

Trimatis skaitmeninis objektas (3D) – objektas, kurio duomenys išdėstyti trijų matmenų (dažniausiai ilgis, plotis ir aukštis) erdvėje.

Trumpas saugojimas (pasiskolinimas saugoti trumpai) – muziejinių vertybių priėmimas į muziejų laikinai saugoti ar eksponuoti ne ilgesniam kaip vienerių metų laikotarpiui ir jų duomenų įrašymas į priėmimo laikinam saugojimui aktus ir (arba) kompiuterinę apskaitą.

Vienkartinio įrašymo kompaktinis diskas / kompaktinė plokštelė (CD-R arba CD-ROM) – kompaktinis diskas / kompaktinė plokštelė, kurioje duomenis galima įrašyti tik vieną kartą.

Viešo naudojimo skaitmeninis objektas (angl. *public domain*) – viešam naudojimui skirtas skaitmeninis objektas, kurį galima kopijuoti, platinti, modifikuoti ir kitais būdais naudoti tiek asmeniniais, tiek ir komerciniais, neatsiklausus autorių ir (ar) autorių turtinių teisių turėtojų, savininkų leidimo.

Vyriausiasis rinkinių kuratorius – muziejaus darbuotojas, vadovaujantis rinkinių apskaitai, apsaugai ir saugojimui, savo veikla prilygstantis direktoriaus pavaduotojui.

Virtuali elektroninio paveldo informacinė sistema (VEPIS) – Lietuvos kultūros paveldo elektroniniai vartai, skirti informacijos apie Lietuvoje skaitmenintus kultūros paveldo objektus paieškai, teikimui interneto vartotojams, integravimui į nacionalinę ir tarptautinę virtualią kultūros paveldo erdvę bei el. paslaugų teikimui.

Virtuali paroda – virtualioje erdvėje veikianti paroda.

Wi-fi (bevielis (belaidis) ryšys) – bevielis ryšys, sudarantis galimybę perduoti duomenis plačiajuosčiu radijo ryšiu.

Virtualus muziejų turas – rinkinys, sudarytas iš skirtingų formų susijusios medžiagos (panoraminės nuotraukos, skaitmeninti vaizdai, tekstas, tekstas garsu, vaizdo įrašas) su galimybe naudotis naviguoti suteiktomis interaktyviomis priemonėmis.

Zoologinė medžiaga – muziejų priimami, į apskaitą įtraukiami zoologiniams preparatams paruošti skirti negyvi gyvūnai.

Zoologiniai preparatai – į muziejaus apskaitą įtraukti užkonservuoti gyvūnai ar jų kūno dalys.

Žemesnio lygmens terminas / vaikinis terminas (angl. *narrower term*, arba *child*) – klasifikavimo sistemos terminas, hierachiškai pavaldus vienam ar daugiau aukštesnio lygmens terminų.